

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπατζής → ampandonis@gmail.com

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Στο προηγούμενο άρθρο είχα αναφερθεί στο χρονικό της ελληνικής ιθαγένειας. Αλήθεια ποιος ξέρει τι έγινε κατά την διάρκεια της δικτατορίας ή ακόμα και για τους τσιγγάνους οι οποίοι δεν είχαν μέχρι και την δεκαετία του 70 την ελληνική ιθαγένεια αν και ήταν Έλληνες πολίτες; Τι έγινε με τους Έλληνες της Πόλης ή ακόμα και με τους Έλληνες μουσουλμάνους ή ακόμα και με τους Έλληνες σλαβομακεδόνες; Γιατί ναι φωνάζουμε για τα δίκαια μας συμμετέχοντας σε συλλαλητήρια ή ακολουθώντας φωνές που δεν είναι αρκετά ψυχραιμες αλλά δεν κοιτάμε τα λάθη μας έτσι ώστε να γίνουμε καλύτεροι.

Και πάμε να δούμε τι γίνεται στη συνέχεια στα χρόνια της χούντας...

Η ελληνική νομοθεσία συνεχίζει να διαθέτει ασφαλέστατο οπλοστάσιο για την αφαίρεση των ιθαγενειών των «δρώντων ή δράσαντων αντεθνικώς» στο εξωτερικό, με τη μόνη - πλασματική προφανώς - διαφορά ότι η στέρηση της ιθαγένειας παύει πλέον να είναι υποχρεωτική αλλά ανήκει στη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης. Ουσιαστικά, το καθεστώς της δικτατορίας δεν χρειάζεται να εμπνευστεί νέες ρυθμίσεις, παρά να εντείνει προς κάθε κατεύθυνση την επιβολή των ήδη εφαρμοστέων κανόνων, με τη δική του συντακτική πράξη. Βλέπε περίπτωση Μελίνας Μερκούρη.

Με την αποκατάσταση της δημοκρατίας, όσοι στερήθηκαν την ιθαγένειά τους με τη Συντακτική Πράξη της δικτατορίας, την επανέκτησαν. Όμως, η επανάκτηση της ιθαγένειας αφορούσε μόνο αυτούς που τη στερήθηκαν με τη συντακτική Πράξη του καθεστώτος και όχι όσους στερήθηκαν την ιθαγένειά τους κατά τη διάρκεια της εφταετίας με τους άλλους τρόπους, που εξ άλλου συνέχιζαν να εφαρμόζονται και μετά τη αποκατάσταση της δημοκρατίας. Το Σύνταγμα της μεταπολίτευσης, σε μεταβατική του διάταξη προβλέπει πως οι «Έλληνες που στερήθηκαν με οποιονδήποτε τρόπο την ιθαγένεια τους έως την έναρξη της ισχύος του Συντάγματος, την αποκτούν πάλι ύστερα από κρίση ειδικών επιτροπών από δικαστικούς λειτουργούς, όπως νόμος ορίζει.» Ωστόσο, τέτοιες επιτροπές ποτέ δεν συνήλθαν, ούτε κάποιος σχετικός νόμος έχει ως σήμερα εκδοθεί.

Σλαβομακεδόνες

Ενδεικτικό της καθυστέρησης με την οποία η ιστορία της ελληνικής ιθαγένειας ακολουθεί τις εξελίξεις στην υπόλοιπη πολιτική ιστορία είναι ότι μόλις το 1985, καταργείται ρητώς το Ψήφισμα της Δ' Αναθεωρητικής Βουλής του 1947, ενώ ακόμη και η πρώτη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ όχι απλώς δεν συζητά την πιθανότητα ανάκτησης της ιθαγένειας των Σλαβομακεδόνων πολιτικών προσφύγων, αλλά ούτε καν τον επαναπατρισμό τους. Η ρητή εξαίρεση στον επαναπατρισμό των μη «Ελ-

λίνων το γένος» συνιστά σήμερα το μοναδικό εν ισχύ νομοθέτημα που αναγνωρίζει, δια του αποκλεισμού, την ύπαρξη των Σλαβομακεδόνων στην Ελλάδα.

Καθώς οι άλλοι τρόποι στέρησης της ιθαγένειας έχουν καταργηθεί ή ατονήσει η μεταπολίτευση είναι η εποχή της θλιβερής βασιλείας του άρθρου 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, κατά το οποίο «αλλογενής εγκαταλίπων το ελληνικό έδαφος άνευ προθέσεως παλιννοστήσεως δύναται να κρυχθεί απολέσας την ελληνική ιθαγένεια». Το άρθρο αυτό καταργήθηκε μόλις το 1998, ύστερα από την εντεινόμενη διεθνή κατακραυγή, έχοντας, ωστόσο επιτελέσει τον «ύψιστο εθνικό στόχο» για τον οποίο εφαρμόστηκε. Από τη θέση του σε ισχύ το 1955 ως την κατάργησή του, το σύνολο των προσώπων που έχασαν την ελληνική ιθαγένεια, υπολογίζονται από την ίδια την ελληνική διοίκηση σε περίπου 60.000 (σε αυτούς ανήκουν και οι σλαβομακεδόνες).

Οι συνέπειες - παράπλευρες απώλειες

Κάθε δράση φέρνει και μια αντίδραση. Η πρακτική της αφαίρεσης των ιθαγενειών των μειονοτικών είχε ως στόχο την πληθυσμιακή αφαίμαξη της ελληνικής μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης. Σε συνδυασμό με το ισχυρό μεταναστευτικό ρεύμα προς την Τουρκία και τη Δυτική Γερμανία είχε αποτέλεσμα τη διατήρηση του πληθυσμού της στα ίδια περίπου μεγέθη που η μειονότητα είχε τον καιρό της Συνθήκης της Λοζάννης.

Οι Έλληνες ρωμιό της Κωνσταντινούπολης

Τη στιγμή που η ελληνική διοίκηση δείχνει το απεχθέστερό της πρόσωπο σε αυτούς από τους οποίους (θεωρεί ότι) απειλείται, ως «μπτέρα-πατρίδα» αποδεικνύεται ανεπαρκής να διαπραγματευτεί για να κρατήσει την ομογένειά της στην Τουρκία. Αντισταθμίζει όμως την ανεπάρκειά της αυτή με την ένδειξη της γενναιοδωρίας της στους Έλληνες από την Τουρκία, υπάγοντάς αυτούς που στερήθηκαν την ιδιότητα του Τούρκου πολίτη, σε ένα εξαιρετικά ιδιόμορφο καθεστώς ιθαγένειας, σύμφωνα με το οποίο η παροχή ελληνικού διαβατηρίου δεν ισοδυναμεί με την κτήση της ιδιότητας του πολίτη.

Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι ότι ένας μικρός, μα σίγουρα όχι αμελητέος αριθμός προσώπων που υπάγονται στις δύο αυτές κατηγορίες ομογενών τελεί ακόμη σε αυτό το καθεστώς της ιδιότυπης πολιτειακής ομηρίας. Η θέση της ελληνικής πολιτείας ως την αρχή της δεκαετίας του 2000 είναι σαφής: «καμία ιθαγένεια στους ομογενείς».

Οι Έλληνες τσιγγάνοι

Στα τέλη της δεκαετίας του 70, κλείνει το ζήτημα της ανιθαγένειας των Ελλήνων τσιγγάνων, ανυπολόγιστος αριθμός των οποίων δεν είχαν λάβει ποτέ την ελληνική ιθαγένεια, εξαιτίας δυσκολιών που η ελληνική πολιτεία απέδωσε «στην απροθυμία των ιδίων να συνεργαστούν με τις αρμόδιες Αρχές». Στα τέλη της δεκαετίας αυτής, βρίσκουν το συντριπτικό ποσοστό των τσιγγάνων με την ελληνική ιθαγένεια, μέσω μιας καινοφανούς για τα ελληνικά πράγματα διαδικασίας εφαρμογής του δικαίου του εδάφους. Οι Τσιγγάνοι λογίστηκαν ως άτομα ακαθορίστου ιθαγένειας που γεννήθηκαν στην Ελλάδα και άρα αυτοδικαίως απέκτησαν την ελληνική ιθαγένεια!!!!!!

Με το τέλος του ψυχρού πολέμου, η ελληνική ιθαγένεια εισέρχεται στην πιο κρίσιμη δεκαετία που γνώρισε στον πολυτάραχο βίο της. Σε μια δεκαετία, όπου οι αλλαγές στην πολιτική σκηνή της Ανατολικής Ευρώπης και το μεταναστευτικό κύμα προς την Ελλάδα θα θέσουν την ιστορία της ελληνικής ιθαγένειας ενώπιον όντως δύσκολων περιστάσεων. Πριν καν προλάβει να επιτελέσει την ταύτιση μεταξύ λαού και έθνους η οποία ακόμη «απέχει από το να αποτελεί σταθερό κεκτημένο» βρίσκεται αντιμέτωπη με άλλους λαούς και άλλα έθνη.

Συμπέρασμα

Η ιστορία της ελληνικής ιθαγένειας αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της πολιτικής ιστορίας του κράτους. Το ζήτημα είναι βαθύτατα πολιτικό, ο δικαστικός έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων, όμως, λειτουργεί ως εγγύηση τήρησης του Συντάγματος.

Το ζητούμενο για την πολιτεία πρέπει να είναι η αυτογνωσία της ελληνικής πολιτικής κοινότητας και η αναμέτρηση ανάμεσα στις δυνάμεις του παρελθόντος και του μέλλοντος.

